

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือฉ้อโกงค่าภาษีอากรทางศุลกากรถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Business Crime) ซึ่งอาชญากรผู้กระทำความผิดมักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคม ทางหน้าที่การเงินเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ประกอบอาชญากรรมจากวิชาชีพหรืออาชีพที่ตนถนัด โดยมุ่งหวังผลประโยชน์มูลค่ามหาศาล ซึ่งเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศชาติและเป็นการทำร้ายผู้ประกอบธุรกิจที่สุจริต อาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติทั่ว ๆ ไป เช่นเดียวกับอาชญากรรมธรรมดาทั่ว ๆ ไป แล้ว ยังจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษอีกหลายประการเหนือกว่าอาชญากรรมธรรมดา คือ ¹

- (1) มีภูมิหลังดีกว่า เฉลียวฉลาดกว่าอาชญากรอาชีพธรรมดา มีบุคคลิกตัวอย่างที่คนทั่วไปนิยม
- (2) ใช้นวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพสูงในการกระทำความผิด และยากแก่การสืบสวนสอบสวน
- (3) ประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะไม่เขย่าขวัญประชาชน ไม่สร้างความระรอกแค้นอย่างรุนแรงแก่ผู้เสียหาย
- (4) มีวิธีปิดปิด และไม่พยายามหลงเหลือหลักฐานไว้ให้จับกุม
- (5) เป็นการกระทำผิดที่ให้ผลตอบแทนสูง และมักจะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมพลเมืองดี

---

¹ วีระพงษ์ บุญธัญญาส, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 90,"
วารสารกฎหมาย 14 (มกราคม 2536) : 2.

"ค่านิยมสินค้าหนีภาษี" เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ ท้าให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจยังคง ประกอบอาชญากรรมอยู่หลาย ๆ รูปแบบ อาทิเช่น การหลีกเลี่ยงค่าภาษีในการนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักร การนำสินค้าต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักร การนำสินค้าซึ่งต้องมีใบอนุญาตเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงาน รวมตลอดจนถึงการลักลอบนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร เป็นต้น ค่านิยมสินค้าหนีภาษีนี้เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้ขบวนการหรือองค์การอาชญากรรมทางภาษีอากรมีอิทธิพลมากในสังคมไทย การป้องกันและปราบปรามสินค้าหนีภาษี ไม่สามารถจะกระทำได้สำเร็จ หากรัฐขาดกลไกที่สำคัญที่ควบคุมอาชญากรรม โดยต้องมีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีอากรรวมตลอดถึงความผิดในลักษณะอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการกระทำผิดทางศุลกากรด้วย

กรมศุลกากรได้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องการป้องกันและปราบปรามสินค้าหนีภาษีตลอดมา โดยจะเห็นได้จากสถิติการจับกุมการลักลอบและหลีกเลี่ยงศุลกากรของกรมศุลกากร (ดูรายละเอียดในตาราง : ภาคผนวก ก) 2

จะเห็นได้ว่าในปีงบประมาณ 2535 เพียงปีเดียว ความเสียหายอันเกิดจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีมูลค่านับเป็นพันล้านบาท ซึ่งถ้าหากในอนาคตภายหน้า รัฐไม่มีกลไกควบคุมที่ดีพอ มูลค่าความเสียหายอันเกิดจากอาชญากรรมประเภทนี้ต้องมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความเสียหายในทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม จึงต้องมีการควบคุมอาชญากรรมทางภาษีอากร โดยต้องมีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของการบริหารงานภาษีอากร 3

2 วารสารศุลกากร 5 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2535) : 34.

3 สุภรัตน์ คิวัดน์กุล, เอกสารการสอบชุดเศรษฐศาสตร์สาธารณะ หน่วยที่ 1 - 7, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพีเน็ทบลิงจิง, 2528), หน้า 169.

โดยเนเพาะการดาเนินคดีอาญาทางภาษีอากรนั้น เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในทางกฎหมาย ที่จะทำให้นักลัด ๗ เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และหากว่าการดาเนินคดีอาญาทางภาษีอากรเป็นไปตามเจตนารมย์ของกฎหมายภาษีอากรแล้ว ก็จะทำให้การบริหารงานภาษีอากรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการวิจัย เรื่องอำนาจสอบสวนของพนักงานศุลกากรนี้ ผู้เขียนจะได้แสดงให้เห็นถึงว่า กระบวนการดาเนินคดีศุลกากรนั้น กฎหมายศุลกากรอันได้แก่ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และพระราชบัญญัติศุลกากรฉบับแก้ไขอื่น ๆ รวมตลอดถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการภาษีอากรอื่นนั้น มีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานภาษีให้เป็นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยตลอด และโดยมีพนักงานศุลกากรเป็นผู้รับผิดชอบในการดาเนินคดีศุลกากร ทั้งคดีที่ผู้ต้องหายินยอมมาให้เปรียบเทียบหรือขอระงับคดีในชั้นศุลกากร และคดีที่ผู้ต้องหาไม่ยอมระงับคดีโดยขอต่อสู้คดีในชั้นศาล นอกจากนี้แล้วยังแสดงให้เห็นอีกว่า หากให้พนักงานศุลกากรมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทางศุลกากรแล้วจะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางศุลกากรเป็นกระบวนการเดียวกันที่ต่อเนื่องและก่อให้เกิดประโยชน์แก่รัฐบาลในการบริหารงานภาษีศุลกากร

ในคดีที่ผู้ต้องหาขอระงับคดีในชั้นศุลกากร พนักงานศุลกากร ได้ทำหน้าที่สืบสวนและสอบสวนไปพร้อมกันด้วย เพราะได้ดาเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด พร้อมกันนั้นได้รวบรวมพยานหลักฐานและดาเนินการตามอำนาจหน้าที่เท่าที่จะทำได้เกี่ยวกับความผิดนั้น ๆ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยมิต้องคำนึงว่าจะต้องฟ้องศาลหรือไม่ การดาเนินการต้องเลือกวิธีที่เหมาะสม เช่น แทนที่จะออกหมายเรียก ก็ใช้วิธีเชิญตัวมาให้ถ้อยคำ หรือแทนที่จะควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างที่สอบสวนไม่เสร็จ ก็ใช้วิธีส่งไปฝากขังสถานีตำรวจ เท่าที่สามารถดาเนินการให้ลุล่วงไปได้ ซึ่งเป็นเพราะผู้ถูกกล่าวหาสมัครใจโดยหวังจะยินยอมระงับคดี เพื่อไม่เสียเวลาต่อสู้คดีตามที่กล่าวมาแล้ว

สำหรับคดีที่ผู้ต้องหาไม่ยอมระงับคดีโดยขอต่อสู้อันชั้นศาลนั้น การสืบสวนหรือการสอบสวน ซึ่งพนักงานตุลาการได้ดำเนินการไปในเบื้องต้นนั้น หากมีผลสมบูรณ์ เป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ เพราะการสอบสวนคดีอาญาจะสมบูรณ์ จะต้องเป็นการสอบสวนโดยเจ้าพนักงานตามที่กฎหมายระบุไว้ พนักงานตุลาการมิได้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น การบันทึกข้อเท็จจริงหรือการบันทึกการจับกุม ตามระเบียบปฏิบัติการพระราชบัญญัติตุลาการ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497 ก็ดี มิใช่ส่วนงานการสอบสวนที่พนักงานตุลาการจะเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อทำการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ ซึ่งคดีในลักษณะดังกล่าวนี้ พนักงานตุลาการต้องส่งผู้ต้องหาพร้อมกับบันทึกข้อเท็จจริงและหลักฐานอื่น ๆ ที่มี ไปให้กับพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการสอบสวน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไปเริ่มรวบรวมพยานหลักฐานใหม่ เพราะตามกฎหมายตุลาการก็ดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ดี หาได้มีบทบัญญัติกำหนดไว้ว่าให้พนักงานสอบสวนใช้ข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในบันทึกข้อเท็จจริงของพนักงานตุลาการเป็นส่วนหนึ่งของส่วนงานการสอบสวน ทำให้เกิดความล่าช้า อันเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาที่ต้อดำเนินการอย่างรวดเร็วและรัดกุม เพื่อการบริหารงานอาญาที่มีประสิทธิภาพ การให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาสอบสวนคดีตุลาการนั้น ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินคดี ดังจะกล่าวต่อไปนี้

(1) การดำเนินคดีทางอาญาอากร กฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐได้ค่าอาญาอากรที่ขาดหายไปคืนมาโดยเร็วที่สุด และเพื่อป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงค่าอาญาอากรของรัฐดังจะเห็นได้จาก "โทษในทางอาญา" นั้นแตกต่างจาก "โทษในทางอาญา" และกระบวนการดำเนินคดีอาญาทางอาญาอากรก็แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่ว ๆ ไป เช่น ความผิดอาญาทางอาญาอากร ผู้ต้องหาสามารถระงับคดีในชั้นตุลาการได้ 4 เป็นต้น

ดังนั้น หากผู้ต้องหาไม่ขอระงับคดีในชั้นศาลอาญา เจ้าหน้าที่ผู้จับกุม ซึ่งอาจเป็นพนักงานศาลอาญา หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ต้องรวบรวมข้อเท็จจริงอันเป็นพยานหลักฐาน รวมตลอดทั้งบันทึกข้อเท็จจริงซึ่งเจ้าหน้าที่ศาลอาญารับทักไว้แล้ว ส่งให้กับพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนใหม่ โดยพนักงานสอบสวนต้องไปเริ่มแสวงหาหลักฐานใหม่ และดำเนินการสอบสวนเหมือนเช่นคดีอาญาทั่ว ๆ ไป ทั้งที่เจตนาหมายอันแท้จริงของกฎหมายศาลอาญา หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการภาษีอากรนั้น มีวัตถุประสงค์จะให้คดีนั้นสำเร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็ว และมีวิธีดำเนินการอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ การสอบสวนหรือการดำเนินคดีภาษีอากร โดยเฉพาะความผิดทางศาลอาญาซึ่งถือเป็นความผิดอาญาทางเทคนิค หรือความผิดที่เกิดจากข้อห้าม (Mala Prohibita) หากให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดความรู้ความชำนาญมาทำการสอบสวนแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การสอบสวนคดีศาลอาญานั้นขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานภาษีอากรได้

(2) พยานหลักฐานในการดำเนินคดีศาลอาญา พยานหลักฐานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาทั่ว ๆ ไป หรือคดีอาญาทางภาษีอากรเพราะพยานหลักฐานจะเป็นสิ่งที่พิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ 5 พยานหลักฐานในคดีศาลอาญา ซึ่งส่วนมากเป็นการกระทำผิดในลักษณะหลักเสียอากรนั้น มักจะปรากฏในรูปของพยานเอกสาร และพยานวัตถุโดยอาศัยความเป็นอาชญากรอาชิตีที่มีความชำนาญ นอกระบบ คำภาษีของรัฐ โดยอาศัยเอกสารที่ยื่นต่อเจ้าหน้าที่นั้น ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้การดำเนินคดีศาลอาญามีประสิทธิภาพอีกประการหนึ่งก็คือ การมีพยานหลักฐานอันประกอบด้วยพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด ซึ่งในส่วนนี้บทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติศาลอาญา พ.ศ. 2469 ได้บัญญัติว่า บรรดาการซึ่งของ การสอบ การตีราคาของ ฯลฯ เพื่อประเมินค่าภาษี หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นในราชการนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในกรมศาลอาญาเป็นผู้ทำ ดังนั้น ในคดี

ศาลากลางซึ่งต้องมีการฟ้องร้องผู้ต้องหาเป็นคดีอาญาในศาลนั้น การให้พนักงานศาลกลาง เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ย่อมทำให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ (กรมศาลกลาง) เนื่องจาก "พยานหลักฐาน" ไม่พอฟังลงโทษจำเลย

(3) การที่มีใต้นาระเบียบการบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศาลกลาง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497 มาซึ่งบังคับเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานภายใน ตามบทมาตรา 10 บัญญัติว่า ถ้าปรากฏว่าผู้ใดมีสิ่งซึ่งต้องห้าม หรือสิ่งซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นสิ่งต้องกักตุนหรือเป็นสิ่งลักลอบหนีศาลกลางไว้ในครอบครอง ให้อธิบดี พนักงานศาลกลางผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษจากอธิบดี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจบันทึกข้อเท็จจริงที่ตนได้พบเห็น บันทึกนี้ถ้าเสนอต่อศาลานเมื่อมีการดำเนินคดี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นความจริงตามข้อเท็จจริงที่จดแจ้งไว้ในบันทึกนั้น และผู้ใดในใต้นั้นนั้นเข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าเข้ามาโดยลักลอบหนีศาลกลาง แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น

นอกจากนี้แล้วในการฟ้องคดีศาลกลางนั้น กฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ของรัฐในการที่จะถูกฉ้อฉลจากบุคคลผู้ไม่สุจริต กฎหมายจึงได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่จำเลย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติศาลกลาง พ.ศ. 2469 ดังนี้

"มาตรา 100 บัญญัติว่า ในการฟ้องร้องคดีอันเกี่ยวข้องกับของซึ่งต้องยึดเพราะไม่เสียค่าภาษี ถ้าเพราะเหตุพึงรับโดยประการอื่น ถ้าเพื่อยึดเอาค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ถ้ามีข้อโต้เถียงเกิดขึ้นว่า ค่าภาษีสำหรับของนั้น ๆ ได้ส่งชำระถูกต้องแล้วถ้าหาไม่ ถ้าว่าของนั้น ๆ ใต้นั้นเข้ามาได้ขนขึ้นจากเรือ ได้ส่งออกได้บรรทุกลงเรือ ได้ย้ายขนไป ได้เก็บ ได้ขาย ถ้าได้จัดการอย่างอื่นโดยชอบด้วยกฎหมายหรือหาไม่ชั่ว ท่านว่าหน้าที่พิสูจน์ตกอยู่แก่จำเลยทุกคดีไป"

ในคดีอาญานั้น โดยปกติทั่วไปจะต้องเป็นหน้าที่ของโจทก์ ที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดโดยปราศจากความสงสัย ภาระการพิสูจน์จึงตกอยู่กับโจทก์ หากโจทก์ไม่นำสืบหรือนำสืบไม่ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างใด ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยไป ทั้งนี้เพราะข้อความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 บัญญัติว่า "เสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ" และยังมีบัญญัติต่อไปอีกว่า "เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ" และนอกจากนี้ในมาตรา 227 ก็ยังมีบัญญัติอีกว่า

"ให้ศาลใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชี้ขาดนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย"

จากบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในคดีอาญา โดยปกตินั้นหน้าที่หรือภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นตกอยู่กับโจทก์ทั้งสิ้น หากโจทก์สืบให้สงสัยแม้เพียงเล็กน้อย ศาลจะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย โดยพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยไป

สำหรับบทบัญญัติความคิดเกี่ยวกับศุลกากรนี้ จึงนับว่าแตกต่างออกไปจากบททั่วไปดังกล่าว เพราะกลายเป็นกำหนดภาระหรือหน้าที่นำสืบให้ตกอยู่กับจำเลย หากจำเลยสืบไม่ได้ก็ต้องมีความผิด ดังนั้น ระเบียบการบันทึกข้อเท็จจริงจึงเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถ้าหากมีการนำคดีขึ้นฟ้องต่อศาล เพราะกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นความจริงตามที่ได้บันทึกนั้น สำหรับกรณีดังกล่าว หากพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความกิติพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กิติ หรือพระราชบัญญัติศุลกากร ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมอื่น ๆ กิติ จะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้กำหนดไว้เลยว่า บันทึกข้อเท็จจริงตามบทบัญญัติ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497 เมื่อมีการนำคดีขึ้นฟ้องต่อศาลให้ถือว่า

บันทึกข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติงานสอบสวนจะต้องเริ่มสอบปากคำ หรือรวบรวมหลักฐานใหม่ทำให้การดำเนินคดี "ชะงัก" ประกอบกับหากพนักงานสอบสวนผู้นั้นขาดความรู้ความชำนาญในด้านศุลกากรก็จะเป็นเหตุให้ต้องเสียเปรียบอาชญากรทางเศรษฐกิจพวกนี้ในการดำเนินคดีหรือต่อสู้คดีชั้นศาล และการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวก็มีได้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอากรที่ต้องการให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดให้อำนาจการสอบสวนคดีอาญาตกอยู่กับพนักงานฝ่ายปกครอง และพนักงานฝ่ายตำรวจเป็นพนักงานสอบสวน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ทางราชการจะกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียวเท่านั้นที่มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งในปัจจุบันได้แก่ พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และผู้ที่จะเป็นพนักงานสอบสวนได้ ต้องเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป

ในส่วนของกฎหมายศุลกากรนั้น หากพิจารณาตามมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 บัญญัติว่า "ในคดีใด ๆ อันเกี่ยวกับศุลกากรนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่คนใดซึ่งกระทำการโดยอาศัยอำนาจอธิบดี อาจยื่นฟ้องและทำการฟ้องร้องหรือแก้คดี หรือดำเนินคดีได้ไม่ว่าศาลใดศาลหนึ่ง" บทบัญญัติดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า โดยบทบัญญัติของกฎหมายพนักงานศุลกากรผู้ได้รับมอบอำนาจจากอธิบดีสามารถดำเนินการฟ้องร้องคดีศุลกากรได้เอง ไม่ว่าศาลใดศาลหนึ่ง แต่เนื่องจากได้มีประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการฟ้องคดี โดยมีบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรเป็นพนักงานสอบสวนด้วย จึงทำให้บทบัญญัติมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มีอำนาจมาใช้บังคับได้ ดังนั้นในทางปฏิบัติ การฟ้องร้องคดีศุลกากรต่อศาล กรมศุลกากรจึงต้องส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการก่อนทุกครั้ง

เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มิได้ถูกยกเลิกไปโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือ

กฎหมายฉบับอื่น ๆ แต่ประการใด เพียงแต่กฎหมายมิได้กำหนดให้พนักงานสุลฎการเป็นพนักงานสอบสวนเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้พนักงานสุลฎการ มีอำนาจกระทำหรือดำเนินการใด ๆ ตามมาตรา 101 ได้ ซึ่งดูประหนึ่ง มาตรา 101 มีอำนาจมาใช้ได้เลย ดังนั้นการสอบปากคำของพนักงานเจ้าหน้าที่สุลฎการ ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่า มีการกระทำผิดตามกฎหมายสุลฎการ จึงเป็นการบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อประโยชน์ในการทำความตกลงระงับคดี หรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีประการอื่น ๆ โดยมิใช่เป็นการสอบสวนแต่ประการใด

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่า ปัญหานี้ควรจะได้มีการแก้ไข โดยให้พนักงานสุลฎการบางตำแหน่ง มีอำนาจสอบสวนคดีที่เป็นความผิดต่อกฎหมายสุลฎการได้และให้ถือว่าเป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้มีพนักงานอัยการเข้าควบคุมการสอบสวน เช่น ในต่างประเทศ โดยไม่ต้องผ่านพนักงานสอบสวนของกรมตำรวจให้สิ้นเปลืองเวลา อันเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายภาษีอากรที่จะให้มีการยุติปัญหาค่าภาษีอากรอย่างรวดเร็วเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานภาษีอากร

2. สมมติฐานของวิทยานิพนธ์

การให้พนักงานสุลฎการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดี โดยให้มีอำนาจสอบสวนคดีสุลฎการ และการสอบสวนดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการสอบสวนคดีอาญาตามความหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะให้การดำเนินคดีสุลฎการมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อรัฐในการบริหารงานภาษีอากร

3. จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "อำนาจสอบสวนของพนักงานสุลฎการ" มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญดังต่อไปนี้

(1) เพื่อให้ทราบถึงขอบเขตแห่งอำนาจของพนักงานสุลฎการว่ามีอำนาจในการสอบสวนคดีเกี่ยวกับความผิดต่อกฎหมายสุลฎการหรือไม่

(2) เพื่อให้ทราบว่าจะอำนาจสอบสวนของพนักงานศุลกากร มีผลกระทบต่อการค้าเนื
คดีศุลกากรอย่างไร และมีความจำเป็นหรือไม่

(3) เพื่อกำหนดข้อเสนอนี้สำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ในส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดจนเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานศุลกากร

4. ขอบเขตและวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ถึงกระบวนการทางกฎหมายในการดำเนินคดีศุลกากร
นั้น ยังมีได้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการบริหารงานภาษีอากร เป็นเหตุให้
เกิดความล่าช้า ความไม่ถูกต้องและความขัดข้องในการดำเนินคดีทั้ง ๆ ที่โดยวัตถุประสงค์ของ
การค้าเนืคดีเกี่ยวกับการภาษีอากรนั้น ต้องการความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในการวิจัย
นี้ จะศึกษาและวิเคราะห์ในด้านบทบัญญัติแห่งกฎหมายและสิ่งที่เป็นปัจจัยอื่น ๆ อันทำให้การ
ดำเนินคดีทางศุลกากรต้องมีปัญหาและอุปสรรค โดยการศึกษานี้จะเน้นกฎหมายศุลกากรไทยเป็น
หลักกับจะหยิบยกแนวคำพิพากษาของศาลฎีกามาวิเคราะห์ด้วย ส่วนกฎหมายของต่างประเทศ
นั้น จะได้ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายศุลกากรของบางประเทศ เช่น ประเทศอินโดนีเซีย
ประเทศเกาหลีใต้ เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยในรูปของวิจัยเอกสาร
(Documentary Research) โดยการค้นคว้าตัวบทกฎหมาย ตำรา และเอกสารการวิจัย
ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

(1) ทำให้ทราบถึงอำนาจของพนักงานศุลกากรในการสอบสวนคดีศุลกากรในกรณีที่มี
มีการดำเนินคดีในชั้นศาลว่าควรมีอำนาจสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิด ต่อกฎหมายศุลกากร
เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน โดยถือว่าเป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา

(2) ท้าให้ทราบว่าการดำเนินคดีสู่ศาลการนั้น กฎหมายต้องการให้มีการดำเนินคดีที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นที่ "นโยบายทางภาษีอากร" ในคำภาษีอากรที่รัฐควรจะได้ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินคดีภาษีอากร

(3) ท้าให้ทราบว่าควรจะมีการแก้ไขกฎหมาย หรือระเบียบปฏิบัติให้มีการเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะกฎหมายสู่ศาลการฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติสู่ศาลการ พ.ศ. 2469 ซึ่งได้บัญญัติมานานแล้วควรมีจะแก้ไขปรับปรุงให้มีสภาพบังคับมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอำนาจในการสอบสวน คดีสู่ศาลการของพนักงานสู่ศาลการกรซึ่งยังขาดตกบกพร่องอยู่ ควรจะได้บัญญัติเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย